

Strasbourg, 12.3.2013
COM(2013) 126 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**Felkészülés a 2014-es európai parlamenti választásokra: a demokratikus és hatékony
lebonyolítás további erősítése**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

Felkészülés a 2014-es európai parlamenti választásokra: a demokratikus és hatékony lebonyolítás további erősítése

1. BEVEZETÉS

A 2014-es lesz az első európai parlamenti választás a Lisszabon Szerződés hatálybalépése óta. E választás jelentőségét különösen az adja, hogy az EU komoly lépéseket tesz a valódi gazdasági és monetáris unió felé, amelynek demokratikus legitimitása rendkívül fontos.

A Lisszaboni Szerződéssel megszilárdultak az Unió demokratikus alapjai. A Szerződés megerősíti az uniós polgárok politikai szerepét¹ azáltal, hogy szoros kapcsolatot létesít a polgárok között, biztosítja a politikai jogok gyakorlását, valamint az Unió demokratikus működését². A Lisszaboni Szerződés megerősítette az Európai Parlamentnek, mint az Unió demokratikus képviselő testületének a szerepét is. A polgári kezdeményezés bevezetésével a Lisszaboni Szerződés lehetővé teszi továbbá, hogy az uniós polgárok közvetlenebbül és teljesebb mértékben vehessenek részt az Unió demokratikus életében³.

Az Európai Bizottság elkötelezett amellett, hogy az átláthatóság és az európai parlamenti választások európai dimenzióinak további megerősítése érdekében elősegítse a Lisszaboni Szerződés meglévő rendelkezéseinek teljes körű kiaknázását, fokozva ezáltal az EU döntéshozatali folyamatainak demokratikus legitimitását, valamint a rendszer uniós polgárokhoz való közelítését. Ez különösen igaz a pénzügyi és az államadósság-válság kezelése érdekében uniós szinten megvalósítandó intézkedések vonatkozásában, és fontos hozzájárulást jelenthet az Európai Unió mint demokratikus szervezet alapjainak a megszilárdítását célzó további szerződéses reformok felé.

Az Unió szintjén a polgárok közvetlen képviselete az Európai Parlamentben valósul meg⁴. A polgárokat előtérbe helyező szemléletmódot erősíti az is, hogy az Európai Parlament tagjait immár „az Unió polgárainak képviselőiként”⁵ határozzák meg, nem pusztán „a Közösségben egyesült államok népeinek képviselőiként”.⁶ Ezen túlmenően a Lisszaboni Szerződés megnövelte az Európai Parlament hatáskörét, megszilárdítva társjogalkotói szerepét a Tanács mellett. Jelenleg az Európai Parlament dönt az uniós jogszabályok túlnyomó többségéről, és a Tanáccsal egyenjogú félként hatáskörrel rendelkezik a teljes uniós költségvetés fölött, és hozzájárulása szükséges a többéves pénzügyi keret elfogadásához.

¹ Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 10. cikkének (3) bekezdése értelmében „[m]inden polgárnak joga van ahhoz, hogy részt vegyen az Unió demokratikus életében. A döntéseket a lehető legnyilvánosabban és a polgárokhoz a lehető legközelebb eső szinten kell meghozni.”

² Az EUSZ II. címe belefoglalja az uniós polgár meghatározását a demokratikus elvekre vonatkozó rendelkezésekbe (EUSZ 9. cikk), valamint megerősíti a polgárok és a demokrácia közötti kapcsolatot (EUSZ 10. és 11. cikk).

³ Az EUSZ 11. cikkének (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „[l]egalább egymillió uniós polgár, akik egyben a tagállamok egy jelentős számának állampolgárai, kezdeményezheti, hogy az Európai Bizottság – hatáskörén belül – terjesszen elő megfelelő javaslatot azokban az ügyekben, amelyekben a polgárok megítélése szerint a Szerződések végrehajtásához uniós jogi aktus elfogadására van szükség”.

⁴ Az EUSZ 10. cikkének (2) bekezdése.

⁵ Az EUSZ 14. cikkének (2) bekezdése.

⁶ Az Európai Közösséget létrehozó szerződés 189. cikke.

A 2009-es európai parlamenti választások értékelését tartalmazó 2010. évi jelentésében⁷ a Bizottság értékelte az uniós jog végrehajtását, valamint a polgároknak a választásokon való részvételét, a választásokra és kapcsolódó jogaikra vonatkozó ismereteiket. „Az uniós polgárok jogainak érvényesítése előtt álló akadályok lebontása”⁸ című, az uniós polgárságról szóló 2010. évi jelentés hangsúlyozta, hogy növelni kell az uniós polgárok európai parlamenti választásokkal, saját jogaikkal és az uniós politikák mindennapi életre gyakorolt hatásával kapcsolatos tudatosságát. A jelentés kiemelte továbbá, hogy kezelni kell az európai parlamenti választások közös demokratikus elveinek alkalmazása terén fennálló hiányosságokat, és meg kell szüntetni a választójog hatékony gyakorlása során felmerülő problémákat.

Az Európai Parlament megerősített szerepére és hatáskörére tekintettel, elengedhetetlen a parlamenti képviselők megválasztási folyamatának megszilárdítása és annak hangsúlyosabbá tétele.

José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke, egy politikai unióra alapuló, mélyreható és valódi gazdasági unió kialakítására szólít fel, és az Unió helyzetéről szóló 2012. évi beszédében⁹ hangsúlyozta, hogy „a gazdasági és monetáris unió hitelessége és fenntarthatósága végső soron az intézményeken és az azokat meghatározó politikai konstrukción múlik. A gazdasági és monetáris unió éppen ezért felveti a politikai unió és az azt alátámasztó európai demokrácia kérdését.” A politikai unió távlati lehetőségét szem előtt tartva Barroso elnök bejelentette, a Bizottság elkötelezett aziránt, hogy konkrét lépéseket tegyen egy, az európai polgárok véleménycseréjét szolgáló közös tér kialakítása felé, és hogy javaslatokat dolgozzon ki arra vonatkozóan, miként lehet az Európai Uniót nyitottabbá és demokratikusabbá tenni még a 2014-es európai parlamenti választások előtt.

„A valódi, szoros gazdasági és monetáris unió tervezete – Európai vitaindító” című, 2012. november 28-i közleményében¹⁰ a Bizottság az Európai Unió reformjának elengedhetetlen részeként „fokozott demokratikus legitimitást és elszámoltathatóságot” javasolt. Ahogy az Európai Unió Tanácsának és a Bizottság, az eurócsoport, az Európai Központi Bank elnöke közötti szoros együttműködést követően elkészített „A cél a valódi gazdasági és monetáris unió” című jelentésben¹¹ újból megerősítésre került, a demokratikus legitimitás és elszámoltathatóság döntő fontosságú a valódi gazdasági és monetáris unió szempontjából.

Az Európa jövőjéről szóló politikai párbeszéd Európa-szerte, a közélet minden szintjén zajlik, és magába foglalja az európai és tagállami politikusok és a polgárok között a polgárok európai éve részeként zajló civil párbeszédet¹². Számos, a folyamat során felmerült ötlet az EU és annak polgárai közötti szorosabb kapcsolat iránti igény eredményeképp fogalmazódott meg.

Az integrációt a legitimitással együtt kell megerősíteni. A nagyobb fokú demokrácia a fokozottabb intézményi integráció következménye, amely ahhoz szükséges, hogy az Európa Unió meg tudjon birkózni a jelenlegi globális kihívásokkal. Ebben a vonatkozásban sürgős szükség van az uniós polgárok és az Unió demokratikus működése közötti megerősített kapcsolat kialakítására.

⁷ COM (2010) 605 végleges – Jelentés az európai parlamenti képviselők választásáról (a 2002/772/EK, Euratom határozattal módosított 1976. évi okmány), valamint az Európai Unió polgárainak a lakóhelyük szerinti tagállamban az európai parlamenti választásokon való részvételéről (93/109/EK irányelv).

⁸ COM(2010) 603 végleges.

⁹ 2012. szeptember 12., az Európai Parlament plenáris ülése, Strasbourg, a következő honlapon érhető el: <http://ec.europa.eu/soteu2012/>

¹⁰ COM(2012) 777 final/2.

¹¹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/134069.pdf

¹² http://ec.europa.eu/european-debate/index_hu.htm

A Barroso elnök által bejelentett, a páneurópai párbeszéd mélyítése és az európai választások európai dimenziójának fokozása irányába tett első konkrét lépésnek számító kötelezettségvállalás megvalósítása kapcsán ez a közlemény felvázolja a Bizottságnak a polgárok 2014-es európai parlamenti választásokban való részvételének elősegítésére, valamint a választások demokratikus elveinek tiszteletben tartására vonatkozó kezdeményezéseit. A közleményt egy ajánlás kíséri, amelynek célja az európai parlamenti választások demokratikus és hatékony lebonyolításának elősegítése¹³.

2. AZ EURÓPAI PARLAMENTI VÁLASZTÁSOK DEMOKRATIKUS ÉS HATÉKONY LEBONYOLÍTÁSÁNAK TOVÁBBI ERŐSÍTÉSE

Az uniós polgárok általában véve tisztában vannak azzal, hogy az európai parlamenti választások jelentősége abban rejlik, hogy az az Unió demokratikus működésében való részvétel eszköze. Nincsenek azonban tisztában azzal, hogy a választások milyen hatást gyakorolnak mindennapi életükre, illetve nem ismerik kellőképpen a különböző politikai döntési lehetőségeket, és ez negatívan befolyásolja az európai parlamenti választásokon való részvételt.

- 10-ből megközelítőleg 6 uniós polgár véli úgy, hogy az európai parlamenti választásokon való részvétel a legjobb módja annak biztosítására, hogy hangot adhassanak véleményüknek az uniós döntéshozók előtt¹⁴.
- 10-ből több mint 7 uniós polgár véli úgy, hogy ha a politikai pártok feltüntetnék kampányanyagaikban, hogy melyik európai politikai párttal vannak kapcsolatban, a választásokon való részvételi arány magasabb lenne¹⁵.
- 10-ből több mint 8 uniós polgár nyilatkozta azt, hogy amennyiben több információt kapnának az Európai Parlamentben lévő politikai pártok és jelöltek programjairól és célkitűzéseiről, az EU által a mindennapi életükre és magukra a választásokra gyakorolt hatásról, az növelné a választásokon való részvételre irányuló hajlandóságot¹⁶.
- A nyilvános konzultációban részt vevő 10 uniós polgárból 6-ot ösztönözne a választásokon való részvételre a képviselőcsoportok olyan politikai programja, amely javítaná mindennapi életük színvonalát – ezt szorosan követi az uniós gazdaság megerősítését célzó, valamint az EU-ban meglévő társadalmi egyenlőtlenségeket megszüntető program¹⁷.

A fenti felmérésekből kitűnik, hogy az uniós polgárok egyértelműen érdeklődnek aziránt, hogy lehetőségük legyen érdemi politikai lehetőségek közül választaniuk a mindennapi életüket befolyásoló európai kérdések kapcsán. E tekintetben úgy tűnik, hogy azon tagállami témák, amelyek háttérbe szorítják az egész EU-t érintő kérdéseket, negatívan befolyásolják az európai parlamenti választásokon való részvételi arányt. Ahogy Barroso elnök is kiemelte az Unió helyzetéről szóló 2012. évi beszédében, a politikai vita túl gyakran olyan formát ölt, mintha csupán nemzeti politikai pártok közötti vita volna. Ennek eredményeképp gyakran szakadék keletkezik a nemzeti politikai pártok és az európai politikai pártok között.

¹³ COM(2013) 1303 final.

¹⁴ Európai Parlament Eurobarométer (EB/EP 77.4) „Két évvel a 2014-es európai parlamenti választások előtt”, Brüsszel, 2012. augusztus 20.

¹⁵ 364. sz. Eurobarométer gyorsfelmérés az uniós polgárok választójogával kapcsolatban, Fieldwork, 2012. november.

¹⁶ Lásd feljebb.

¹⁷ A Bizottság „Uniós polgárok: Az Ön jogai, az Ön jövője” címmel nyilvános konzultációt folytatott 2012 májusa és szeptembere között a 2013. évi uniós polgárságról szóló jelentésről.

A tagállami és uniós szintű politikai folyamatok közötti összefüggések jobb érzékeltetése érdekében kulcsfontosságú az érintett főbb szereplők közötti kapcsolat láthatóbbá tétele a polgárok számára. Az európai politikai pártok megerősítése és láthatóságuk növelése ezen célkitűzés elérésének eszköze.

Az európai politikai pártok, mint transznacionális szereplők, kulcsfontosságú szerepet töltenek be azáltal, hogy európai szinten megjelenítik a polgárok véleményét, és ezáltal ők a legalkalmasabbak arra, hogy áthidalják az uniós szakpolitikák és polgárok közötti szakadékot. A Lisszaboni Szerződés révén az európai politikai pártok döntő szerepet játszanak ebben, azt a feladatot kapva, hogy „járuljanak hozzá az európai politikai tudatosság kialakításához és az uniós polgárok akaratának kinyilvánításához”¹⁸.

Annak lehetővé tétele érdekében, hogy az európai politikai pártok teljes mértékben teljesítsék feladatukat, a Bizottság az európai politikai pártok és európai politikai alapítványok alapszabályáról és finanszírozásáról szóló rendeletjavaslatot fogadott el¹⁹. A javaslat célja annak biztosítása, hogy az európai politikai pártok ki tudják használni a látható státusból és a rugalmasabb, átláthatóbb és hatékonyabb finanszírozási rendszerből származó előnyöket.

Ez a javaslat azt is megköveteli a páneurópai politikai pártoktól, hogy megtegyenek minden szükséges intézkedést arra vonatkozóan, hogy a választások során tájékoztassák az uniós polgárokat a tagállami politikai pártoknak és jelöltjeiknek az európai politikai pártokhoz fűződő kapcsolatairól²⁰.

A páneurópai és a nemzeti pártok közötti kapcsolat további hangsúlyozása érdekében a Bizottság azt javasolja, hogy a nemzeti pártok szintén tegyék egyértelművé a páneurópai politikai pártokhoz fűződő kapcsolataikat.

Az uniós polgárok által szavazataikkal támogatott nemzeti pártok és azon európai politikai pártok közötti kapcsolat láthatóvá tétele, amelyekkel a nemzeti pártok kapcsolatban állnak, jelentős hatást gyakorolna az EU-n belüli döntéshozatal átláthatóságára. Az európai politikai pártok láthatóságának növelése a választási folyamat teljes ideje alatt, a kampánytól kezdve a voksok leadásáig, fokozná az európai parlamenti választási folyamat során a politikai pártok elszámoltathatóságát, valamint növelné a választók bizalmát a folyamatra vonatkozóan. Ez jobban tudatosítaná a polgároknál azt, hogy egy adott nemzeti pártra leadott szavazat milyen hatást gyakorol Európára.

Fontos, hogy a tagállamok ösztönözzék és elősegítsék választási rendszerükben a nemzeti és az európai politikai pártok közötti kapcsolatokra vonatkozó információk választók számára való biztosítását. Ezzel egy időben, az európai parlamenti választásokon részt vevő nemzeti politikai pártoknak a választások előtt közzé kell tenniük az európai politikai pártokhoz fűződő kapcsolataikat.

Az európai parlamenti választásokat jelenleg különböző időpontokban tartják az egyes tagállamokban. Ez erősíti azt az érzést, hogy az európai parlamenti választások elsősorban nemzeti választásoknak minősülnek, és elhomályosítja azt a benyomást, hogy azok közös ügyet jelentenek. Egy európai szavazási nap, amelyen a szavazóhelyiségek azonos időben zárnak, jobban tükrözné a polgárok közös részvételét Unió-szerte, az EU alapját jelentő képviseleti demokrácia részeként.

¹⁸ Az EUSZ 10. cikkének (4) bekezdése és az Európai Unió Alapjogi Chartája 12. cikkének (2) bekezdése.

¹⁹ COM(2012) 499 final.

²⁰ Lásd a rendeletjavaslat 17. cikkének (3) bekezdését.

A tagállamoknak meg kellene állapodnia abban, hogy valamennyi tagállamban ugyanazon a napon tartsák az európai választásokat, és a szavazóhelyiségek azonos időben zárjanak.

3. AZ UNIÓS POLGÁROK SZAVAZATAI ÉS A BIZOTTSÁG ELNÖKÉNEK MEGVÁLASZTÁSA KÖZÖTI KAPCSOLAT ERŐSÍTÉSE

A Lisszaboni Szerződés megszilárdítja az Európai Parlament szerepét és felelősségét a Bizottság vonatkozásában: az Európai Parlament választja a Bizottság elnökét, az Európai Tanács javaslata alapján, az európai választások eredményeinek figyelembevételével²¹.

A Bizottság elnöke az EU végrehajtó szervének vezetője, akit egyértelmű eljárás keretében kell megválasztani. Ennek érdekében valamennyi politikai pártnak ismertetnie kellene az általa a Bizottság elnökének jelölt személyt a választási folyamat során.

A Szerződésnek megfelelően az európai parlamenti választások eredménye meghatározó szerepet kell, hogy játsszon annak eldöntésében, melyik jelölt lesz a Bizottság elnöke²².

Minden második uniós állampolgár nagyobb hajlandóságot mutatna a 2014-es európai parlamenti választásokon való részvételre, ha valamennyi jelentős európai politikai szövetség jelöltet terjesztene elő az Európai Bizottsági elnöki posztjára egy közös program alapján²³.

Ahogy Barroso elnök hangsúlyozta az Unió helyzetéről szóló 2012. évi beszédében, „Az összeurópai politikai vita elmélyítésének egyik fontos eszköze lenne, ha az európai politikai pártok már 2014-ben bemutatnák az európai parlamenti választásokon a Bizottság elnöki tisztére megnevezett jelöltjüket [...] Ez döntő lépés lenne afelé, hogy a választások által biztosított, európai választási lehetőség még egyértelműbbé váljon”.

A Parlament a 2014-es európai parlamenti választásokról szóló, 2012. november 22-i állásfoglalásában²⁴ sürgette az európai parlamenti pártokat, hogy nevezzenek meg jelölteket a Bizottság elnöki posztjára, egyúttal jelezte, elvárja, hogy a szóban forgó jelöltek játsszanak vezető szerepet a parlamenti választási kampányban, különösen programjuk személyes bemutatásával az Unió minden tagállamában. Az Európai Parlament hangsúlyozta továbbá, hogy fontos megerősíteni a Parlament és a Bizottság politikai legitimitását a két intézmény megválasztása és a szavazók választása közötti közvetlenebb kapcsolat kialakítása által.

„A valódi, szoros gazdasági és monetáris unió tervezete – Európai vitaindító” című, 2012. november 28-i bizottsági közlemény²⁵ hangsúlyozta, hogy a Bizottság elnöki posztjára való jelöltállítás a politikai pártok részéről – a 2014-es európai parlamenti választások összefüggésében – kiemelkedő fontosságú lépés, amellyel elősegíthető egy valódi európai politikai szféra kialakulása.

²¹ Az EUSZ 17. cikkének (7) bekezdése értelmében: „Az európai parlamenti választások figyelembevételével és a megfelelő egyeztetések lefolytatása után az Európai Tanács minősített többséggel eljárva javaslatot tesz az Európai Parlamentnek a Bizottság elnökének jelölt személyre vonatkozóan. Ezt a jelöltet az Európai Parlament tagjainak többségével választja meg.” Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 17. cikkének (6) és (7) bekezdéséről szóló 11. sz. nyilatkozat tartalmazza, hogy az Európai Parlament és az Európai Tanács közös felelősséggel tartozik az Európai Bizottság elnökének megválasztásához vezető folyamat zavartalan lebonyolításáért, és utal az ezen a kereten belül szükséges konzultációkra.

²² Lásd a 21. lábjegyzetet.

²³ Eurobarométer felmérés EB/EP 77.4, 2012. augusztus 20., lásd fent.

²⁴ A 2014-es európai parlamenti választásokról szóló, 2012. november 22-i európai parlamenti állásfoglalás (2012/2829(RSP))

²⁵ COM(2012) 777 final/2.

Ha az európai és nemzeti politika pártok ismertetik jelöltjüket a Bizottság elnöki posztjára, valamint bemutatják a jelölt programját az európai parlamenti választásokkal összefüggésben, ez konkréttá és kézzelfoghatóvá teszi az uniós polgárok által az európai parlamenti képviselőjelöltekre leadott egyéni szavazat és a jelölt EP-képviselő pártja által támogatott, a Bizottság elnökének jelölt személy közötti kapcsolatot.

Az uniós polgárok számára ezáltal egyértelműbbé válna, hogy szavazatukkal végső soron a Bizottság elnöki tisztségére jelöltek közül melyiket támogatnák. Ez fokozná a Bizottság elnökének legitimitását és általánosabban véve, a teljes uniós döntéshozatali folyamat demokratikus legitimitását. Emellett elősegítené az európai parlamenti választásokon való részvételi arány növelését azáltal, hogy erősítené a kapcsolatot a polgárok képviselőinek megválasztása és az európai végrehajtó szerv vezetőjének ki- és megválasztási folyamata között. Az Amerikai Egyesült Államokban, amikor a kongresszusi választások az elnöki választásokkal egyidőben zajlanak, nagyobb a választáson részt vevők aránya, mint a köztes években, amikor a szavazók megközelítőleg mindössze 40 %-a járul az urnákhoz.

A politikai műsorok célja annak lehetővé tétele, hogy a szavazók megalapozott döntést hozhassanak. A nemzeti politikai pártoknak ezen eszköz felhasználásával kellene tájékoztatást nyújtaniuk jelöltjeikkel és programjaikkal kapcsolatban, egy olyan környezetben, amely a médiapluralizmust és a nyílt, demokratikus vitát ösztönzi, figyelembe véve az Európai Unió Alapjogi Chartájának 11. cikkét.

4. AZ EURÓPAI PARLAMENTI VÁLASZTÁSOK HATÉKONY LEBONYOLÍTÁSÁNAK TOVÁBBI ERŐSÍTÉSE, A TAGÁLLAMOKRA NEHEZEDŐ ADMINISZTRATÍV TERHEK CSÖKKENTÉSÉVEL PÁRHUZAMOSAN

Az uniós jog az európai választásokon való szavazati jogot és az azon jelöltként való indulás jogát a nem a saját tagállamukban élő uniós polgárok számára az adott ország állampolgárára vonatkozó feltételekkel azonos módon biztosítja²⁶.

Az európai parlamenti választások legitimitásának megőrzése érdekében a 93/109/EK irányelv előírja, hogy az uniós polgárok nem szavazhatnak és indulhatnak jelöltként ugyanazon választásokon származási szerinti tagállamukban és lakóhely szerinti országukban²⁷.

A 2009-es európai parlamenti választásokról szóló bizottsági jelentés²⁸ rávilágított az ezen eljárások működésével kapcsolatos problémákra. Az uniós polgárságról szóló 2010. évi jelentésből²⁹ az is kiderül, hogy ezek az eljárások gyakran olyan túlzott terhet rónak a nemzeti közigazgatási szervekre, amely aránytalan a többszörös szavazással és többszöri jelöltséggel kapcsolatos probléma valódi mértékéhez képest. A Bizottság éppen ezért bejelentette ezen

²⁶ Az EUMSZ 22. cikkének (2) bekezdése és az 1993. december 6-i 93/109/EK tanácsi irányelv az állampolgárságtól eltérő tagállamban lakóhellyel rendelkező uniós polgárok aktív és passzív választójogának az európai parlamenti választásokon történő gyakorlására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról (HL L 329., 1993.12.30., 34. o.).

²⁷ A mechanizmus a lakóhelyük szerinti tagállamban a választói névjegyzékbe bejegyzett, illetve választhatóként regisztrált uniós polgárokkal kapcsolatos, tagállamok közötti adatcseréből áll. A lakóhely szerinti tagállam által megküldött adatok alapján a származási tagállamnak el kell távolítania az érintett polgárokat a választói névjegyzékéből (vagy más eszközökkel kell megakadályoznia, hogy leadják szavazatukat vagy jelöltként induljanak).

²⁸ COM(2010) 605 végleges.

²⁹ COM(2010) 603 végleges.

eljárások javítására irányuló szándékát (az uniós polgárságról szóló 2010. évi jelentés 19. intézkedése).

A tagállami választási szakértőkkel folytatott konzultációk alapján a Bizottság ajánlásokat fogalmazott meg a nemzeti választási hatóságok számára a mechanizmus különböző aspektusaira vonatkozóan, a többszörös szavazás megelőzése érdekében. Az ajánlások egyszerűsítik a mechanizmust, és hatékonyan megakadályozzák a visszaéléseket.

A jelen közleménnyel együtt elfogadott ajánlás különösen a következőket javasolja a tagállamok számára:

- jelöljenek ki egyetlen kapcsolattartó hatóságot valamennyi tagállamban a többi tagállammal folytatott zavartalanabb adatcsere érdekében,
- az adatcsere során vegyék figyelembe a tagállamok eltérő választási menetrendjét,
- szolgáltassanak további személyes adatokat, amelyekre szükség lehet a lakóhely szerinti országban lévő választói névjegyzékben regisztrált uniós szavazók hatékonyabb azonosításához.

Ezek az ajánlások, amelyek jóval a soron következő európai parlamenti választások előtt kerültek elfogadásra, jelentős mértékben hozzájárulhatnak a visszaélések megakadályozását célzó mechanizmus működésének javításához, annak hatékonyabbá tételéhez és az adminisztratív terhek csökkentéséhez.

5. AZ UNIÓS POLGÁROK SZAVAZATI JOGAINAK ÉRVÉNYESÍTÉSE ELŐTT ÁLLÓ AKADÁLYOK LEBONTÁSA ÉS A KÖZÖS UNIÓS ELVEK TISZTELETBEN TARTÁSÁNAK BIZTOSÍTÁSA

5.1. A saját tagállamuktól eltérő tagállamban lakóhellyel rendelkező uniós polgárok szavazati jogának tiszteletben tartása

Az uniós polgárságról szóló 2010. évi jelentésben³⁰ a Bizottság hangsúlyozta annak szükségességét, hogy biztosítani kell a saját tagállamuktól eltérő tagállamban tartózkodó uniós állampolgárok szavazati jogának érvényesítését az EU egész területén (18. intézkedés).

A Bizottság megjegyezte, hogy egyes tagállamok azt kérik a többi tagállamból származó uniós polgároktól, hogy a választási regisztrációval kapcsolatos olyan feltételeket teljesítsenek, amelyek túlmutatnak az európai parlamenti választásokon az aktív és passzív választójog gyakorlásáról szóló 93/109/EK irányelv hatáskörén. Az ilyen kiegészítő feltételek közé tartozik többek között egy nemzeti személyazonosító igazolvány megléte és a nyilvántartásba vétel megújítása mindegyik európai parlamenti választáskor. A Bizottság azt is megjegyezte, hogy egyes tagállamok nem tájékoztatják megfelelően a más tagállamokból származó uniós polgárokat az európai parlamenti választásokon való részvételi jogukról.

Az uniós polgárságról szóló 2010. évi jelentéshez kapcsolódóan a Bizottság párbeszédet folytatott az érintett tagállamokkal annak biztosítása érdekében, hogy a saját tagállamától eltérő tagállamban tartózkodó uniós polgárok a tagállami állampolgárokéval megfelelő feltételek mellett vehessenek részt az európai parlamenti választásokon.

A párbeszéd eredményeképp számos tagállam módosította jogszabályait, vagy módosításokat jelentett be annak érdekében, hogy jogszabályait összhangba hozza az uniós jogszabályokkal.

³⁰ COM(2010) 603 végleges.

meghatározott feltételekkel³¹. A Bizottság folytatja a kapcsolattartást ezekkel a tagállamokkal annak biztosítása érdekében, hogy az uniós polgárok választójoga az EU egész területén teljes mértékben érvényre jusson, beleértve szükség esetén az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 258. cikke értelmében való kötelezettségszegési eljárás megindítását.

5.2. Az európai parlamenti választásokra vonatkozó közös elvek tiszteletben tartásának biztosítása

Az európai parlamenti választások megrendezése kapcsán valamennyi tagállamnak tiszteletben kell tartania bizonyos közös elveket: a választásnak szabadnak és titkosnak kell lennie, továbbá általános és közvetlen szavazás útján kell azt lebonyolítani.³² Az uniós jogban meghatározott elvek megtiltják többek között az eredmények közzétételét egy adott tagállamban, mielőtt a szavazóhelyiségek bezárnak valamennyi tagállamban. A cél annak megakadályozása, hogy az uniós választókat befolyásolják egy olyan tagállamban született eredmények, ahol a szavazás befejeződött; ezáltal megvalósul a szabad választás elve egyik központi elemének védelme.

Ahogy az az uniós polgárságról szóló 2010. évi jelentésben is szerepel (17. intézkedés), a Bizottság intézkedéseket hozott ezen demokratikus elvnek a következő európai parlamenti választásokon való tiszteletben tartása érdekében. Ennek eredményeképp, a tagállamok meghozták az azonosított problémák megoldásához szükséges intézkedéseket³³.

Az intézkedések megfelelőségének, valamint annak biztosítása érdekében, hogy a választási eredmények hivatalos kihirdetése az alapvető demokratikus elvekkel összhangban történjen, a Bizottság szorosan figyelemmel fogja kísérni az intézkedések végrehajtását a 2014-es európai parlamenti választások során.

5.3. Eltérés biztosítása az EUMSZ 22. cikkének (2) bekezdése értelmében

Az EUMSZ 22. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a saját tagállamuktól eltérő tagállamban tartózkodó uniós polgárok az adott tagállam állampolgáraihoz hasonló feltételek mellett vehetnek részt az európai parlamenti választásokon. Az e szabálytól való eltérés engedélyezhető, amennyiben valamely tagállam sajátos helyzete ezt indokolja.

Az eltérés részletesen a 93/109/EK irányelv 14. cikkének (1) bekezdésében került megállapításra. Az eltérés lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a szavazóktól és jelöltektől egyaránt megköveteljék, hogy teljesítsék a minimális tartózkodási időre vonatkozó előírásokat, amennyiben a választójogi korhatárt elért azon polgárok aránya, akik egy másik tagállam állampolgárai, meghaladja az összes szavazó 20 %-át.

Luxemburg az egyetlen tagállam, amely esetében alkalmazható ez az eltérés. A legutóbbi választások alkalmával az ország módon élt ezzel a lehetőséggel, hogy a területén törvényes lakóhellyel rendelkező, nem luxemburgi állampolgár uniós polgárok választójogát és jelöltként való induláshoz való jogát annak feltételéhez kötötte, hogy az adott személy a

³¹ Ciprus, Lengyelország és Románia új jogszabályokat fogadott el, a Cseh Köztársaság, Magyarország, Litvánia, Szlovákia és Szlovénia jogszabályainak a 2014-es európai parlamenti választásokhoz kellő időben hatályba lépő módosítását jelentette be. Bulgária és Málta a közelmúltban új jogi szabályozást fogadott el, amely jelenleg elemzés tárgyát képezi, Észtország és Lettország pedig kielégítő magyarázatot nyújtott arra vonatkozóan, hogy jogszabályai teljes mértékben összhangban vannak az uniós joggal.

³² Az Európai Parlament képviselőinek közvetlen és általános választójog alapján történő választásáról szóló 1976. évi okmányban meghatározott közös elvek, amelyet az 1976. szeptember 20-i, 76/787/ESZAK, EKG, Euratom határozathoz csatoltak, és utoljára a 202/772/EK tanácsi határozattal módosítottak (HL L 283., 2002.10.21., 1. o.).

³³ Hollandia utasításokat bocsátott ki erre vonatkozóan az önkormányzati hatóságok számára.

választói névjegyzékbe való felvételt megelőzően legalább kettő, illetve öt évig az ország területén tartózkodott.

Luxemburg által 2012. augusztus 31-én a Bizottság számára nyújtott információk szerint a választójogi korhatárt elért uniós polgárok számaránya, akik Luxemburgban rendelkeznek lakóhellyel 383 485, míg az állampolgársággal nem rendelkező, választókorú uniós polgárok száma 151 126. Ebből következően a nem luxemburgi állampolgársággal rendelkezők aránya 39,41 %, amely meghaladja a 20 %-os küszöböt. Ezért helyénvalónak látszik az eltérés alkalmazása az EUMSZ 22. cikkének (2) bekezdése értelmében.

6. A KÜLFÖLDI ÁLLAMPOLGÁR UNIÓS JELÖLTEK EURÓPAI PARLAMENTI VÁLASZTÁSOKON VALÓ RÉSZVÉTELÉNEK ÖSZTÖNZÉSE: A 93/109/EK IRÁNYELV MÓDOSÍTÁSA

Az európai parlamenti választásokon való alacsony részvétel mögött húzódó okok között, a Bizottság 2009-es európai parlamenti választásokról szóló jelentése kihangsúlyozta, hogy a saját tagállamuktól eltérő tagállamban tartózkodási hellyel rendelkező uniós polgárok közül csak kevesen élnek jogukkal, hogy jelöltként induljanak az adott tagállamban. 2009-ben mindössze 81 uniós polgár indult ilyen jelöltként.

A Bizottság megjegyezte, hogy azon uniós polgárok, akik olyan tagállamban kívánnak jelöltként indulni, ahova költöztek, költséges és nehézkes közigazgatási eljárásokkal néznek szembe. Az uniós polgárságról szóló 2010. évi jelentésében a Bizottság bejelentette, hogy újraindítja a 93/109/EK irányelv módosításáról szóló tárgyalásokat a jelöltként indulni kívánó uniós polgárokra vonatkozó jelenlegi eljárások egyszerűsítése érdekében, megőrizve egyúttal az európai parlamenti választások legitimitását.

A tárgyalások Bizottság általi, 2012. december 20-án való újraindítását követően a Tanács elfogadta a 93/109/EK irányelv módosításáról szóló 2013/1/EU irányelvet³⁴, amely többek között előírja, hogy a jelölteknek nem kell arra vonatkozó igazolást bemutatniuk, hogy saját tagállamukban nem fosztották meg őket szavazójoguktól. Ehelyett hivatalos nyilatkozatot kell tenniük erre vonatkozóan, amelyet a lakóhely szerinti tagállamuk választási hatóságának kell igazolnia. A 2014-es európai parlamenti választásokon ezt az egyszerűsített eljárást fogják alkalmazni.

7. KÖVETKEZTETÉS

2013 a polgárok európai éve. Ez az uniós polgárság Maastrichti Szerződéssel történő létrehozásának 20. évfordulóját jelzi. Ennek alkalmából számos eseményt, konferenciát és nyilvános vitát rendeznek Európa-szerte uniós, tagállami, regionális és helyi szinten. Ezen rendezvények célja, hogy az uniós polgárok uniós jogból adódó egyéni jogaikkal kapcsolatos ismerete javuljon, beleértve az Unió demokratikus életében való részvételhez való jogot, valamint ösztönözzék az uniós szakpolitikákról és kérdésekről szóló civil fórumokon való részvételt.

A polgárok európai éve elsősorban az uniós polgárokat foglalkoztató kérdések megvitatására biztosít időszerű lehetőséget, emellett azonban módot ad arra is, hogy növeljük az uniós szakpolitikák által a polgárok életére gyakorolt kézzelfogható hatásokkal kapcsolatos tudatosságot, hangsúlyozzuk, milyen jelentős szerepet játszanak a polgárok az EU formálásában, és bevonjuk őket az európai kérdésekkel foglalkozó politikai vitákba. A

³⁴ HL L 26., 2013.1.26., 28. o.

polgárok európai éve lehetőséget nyújt az uniós polgárok számára, hogy hangot adjanak véleményüknek. Az európai parlamenti választások biztosítják erre a legjobb lehetőséget.

A 2014-es európai parlamenti választásokra tekintettel a Bizottság úgy véli, hogy:

- a szavazókat tájékoztatni kell a nemzeti pártok és az európai politikai pártok közötti kapcsolatokról az európai parlamenti választások előtt és annak folyamán,
- a tagállamoknak meg kell állapodniuk arról, hogy valamennyi tagállamban ugyanazon a napon tartsák az európai választásokat, és a szavazóhelyiségek azonos időben zárjanak,
- minden egyes európai politikai pártnak meg kell neveznie egy jelöltet az Európai Bizottság elnöki posztjára,
- a nemzeti pártoknak biztosítaniuk kell, hogy az európai parlamenti választásokkal kapcsolatos politikai műsoraik tájékoztassák a polgárokat a párt által az Európai Bizottság elnöki posztjára jelölt személyről és a jelölt programjáról.

A Bizottság úgy véli, hogy ezeket a jelenlegi rendszert továbbfejlesztő, azt azonban alapjaiban nem módosító gyakorlati ajánlásokat kellő időben végre lehet hajtani a 2014-es európai parlamenti választások előtt. Ezek az ajánlások hozzájárulnak egy európai szintű vita és egy európai közös tér kialakításához. Segíteni fogják továbbá azt, hogy Európa kerüljön az EU-szerte zajló nemzeti viták középpontjába. Ez pedig fórumot biztosít az európai integráció következő lépéseihez.